

Seixanta anys de la gran gelada del 56

Les baixes temperatures van matar cultius i van encetar un èxode rural a l'Ebre, el Maestrat i el Matarranya

TERRES DE L'EBRE O.G...7 Redacció

"Que faça tanta calor no vol dir res; fa molts anys, un hivern era com aquest i després es va gelar tot", expliquen enguany alguns dels més veterans de les Terres de l'Ebre. És així com el territori recorda la gran gelada del 1956, episodi que va causar la mort de tots els cultius i va marcar l'inici de l'èxode rural a moltes zones del sud de Catalunya, el nord del País Valencià i algunes zones de l'Aragó. Just aquest any, en què molts asseguren que coincideixen les condicions climàtiques d'aquell complicat febrer del 1956 i en què es va enregistrar el tercer gener més calorós des que hi ha dades, es compleixen 60 anys de l'efemèride.

Fins i tot la situació va ser retransmesa pels mitjans de comunicació de l'època que, en espais com el NO-DO, van fer difusió de la situació que es va patir a la ribera de l'Ebre. Testimonis de l'època no recorden concretament la magnitud que va tindre l'episodi, però sí en són conscients dels dies atípics que van viure. "Els dies precedents a la gelada va fer molta calor, es comenta fins i tot que la gent anava amb màniga curta; els arbres, com ha passat enguany, havien brotat i va ser el contrast tèrmic el que va afectar tots els cultius", explica Josep Estrada,

Arbres gelats en una imatge de la notícia del NO-DO. / ARXIU RTVE

da, tècnic agrícola jubilat que a l'època tenia 6 anys. Aquest cap de setmana, les previsions meteorològiques són d'un descens important de les temperatures, amb precipitacions incloses, en alguns punts de la Terra Alta en forma de neu. Però la previsió no és que hi haja un descens tan brutal.

Fa 60 anys, els llibres de notes de l'època constaten els efectes d'una climatologia inusual. L'anticicló de les illes Britàniques i les baixes pressions sobre les illes Balears van desencadenar una onada de fred històrica que va afectar pràcticament tot Europa. A més a més, el fred va anar

acompanyat d'absència de pluges, d'un ambient sec i assolellat, segons han explicat des de l'Observatori de l'Ebre. Segons els tècnics de l'ens, es van marcar les temperatures més baixes del seu registre, que s'havia iniciat al finals del segle XIX. En els seus documents, però, segons assenyalava Germán Solé, el cap del servei d'observacions de l'Observatori de l'Ebre, "no consta una de les darres gelades que havia viscut el territori: La de l'any 1891, quan el riu Ebre, al pas per Tortosa es va congelar".

Tot i que hi ha estudis climàtics, sobre l'època hi ha poques dades pel

que fa a demografia i societat. La manca d'estudis en aquests dos àmbits fa difícil calibrar els efectes reals de la gelada en l'estrat socioeconòmic de l'època. El que sí que es dona per bo és que el 1956 va marcar un punt d'inflexió per a l'inici dels moviments migratoris. Qui sí que va recollir el fenomen migratori posterior a la gelada va ser el poeta aragonès Desideri Lombarte, qui en diversos reculls explica les penúries que es van viure a l'Ebre i a la Franja.

La família d'un ferroviari d'Aldover recorda que es van produir desperfectes extraordinaris a la via de l'antiga Vall de Safan, amb acumulació de neu i gel a la sortida i entrada dels túnels. Tot just la família estava vivint a Bot i quan es va produir la gelada acabava de nèixer un dels fills, i la versió familiar relata que la quantitat de combustible, llenya i carbó, que van usar per fer anar l'estufa va ser "desorbitada".

RECERCA HISTÒRICA La 12a Trobada d'Entitats i Associacions de la Diòcesi de Tortosa, que es va fer a Alcanar, va servir per recordar la gelada i iniciar una recerca sobre les conseqüències d'aquest fet i quina és la memòria que encara se'n conserva. La idea és dur a terme la investigació, coordinada per l'Institut Ramon Muntaner, durant el 2016. ■